Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu

Letno poroḷ ilo 2010
Povzetek

European Agency for Safety and Health at Work

Safety and health at work is everyone's concern. It's good for you. It's good for business.

Ključne dejavnosti v letu 2010

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu (agencija) si v gospodarskih razmerah, ki ostajajo težke, še naprej prizadeva za varnost evropskih delavcev.

Med najpomembnejše dosežke v letu se štejejo kampanja „Zdravo delovno okolje“ za varnost pri vzdrževalnih delih, objava rezultatov evropske raziskave podjetij o novih in nastajajočih tveganjih (ESENER) in izvedba pilotnega projekta v zvezi s spletnim interaktivnim orodjem za ocenjevanje tveganj (OiRA).

ZBIRANJE IN ANALIZA PODATKOV

Evropski observatorij tveganj

Projekt Foresight pomeni korak naprej od napovedovanja nastajajočih tveganj, saj odgovornim za sprejemanje odločitev ponuja vrsto verodostojnih scenarijev, s katerimi si lahko pomagajo pri ukrepanju.

Prva študija Foresight obravnava možna tveganja, povezana z novimi tehnologijami na področju „zelenih“ delovnih mest, ki so namenjene varovanju okolja. Poročilo, v katerem so bili opredeljeni ključni dejavniki sprememb na tem področju, je bilo pripravljeno v letu 2010, objavljeno pa bo v letu 2011.

Agencija je objavila *Pregled metod, ki se uporabljajo v Evropi za ocenjevanje nezgod, povezanih z delom, in bolezni med samozaposlenimi (A review of methods used across Europe to estimate work-related accidents and illnesses among the self-employed)*, pripravlja tudi pregled literature o razumevanju in sporočanju tveganj v zvezi z nanomateriali na delovnem mestu. Objavljena je bila tudi publikacija *e-dejstva o ocenjevanju tveganj v zvezi z biološkimi dejavniki (e-fact on risk assessment for biological agents)*.

S projektom „**Varnost in zdravje pri delu v številkah**“, ki ga izvaja agencija, naj bi dobili zbirko dokazov, ki jih lahko oblikovalci politike uporabijo pri preprečevanju nezgod in bolezni na delovnem mestu. Pri tem se s statističnimi in drugimi podatki iz nacionalnih in evropskih virov opisujejo poglavitna vprašanja in smernice s področja varnosti in zdravja pri delu ter položaj posebnih skupin delavcev in posameznih sektorjev. Agencija je v okviru projekta v letu 2010 objavila publikacijo *Statistična podoba vzdrževanja ter varnosti in zdravja pri delu (A statistical picture of Maintenance and Occupational Safety and Health)*, s katero je želela podpreti kampanjo za varnost pri vzdrževalnih delih, in poročilo z naslovom *Varnost in zdravje pri delu v številkah: z delom povezana kostno-mišična obolenja v EU (OSH in figures: Work-related musculoskeletal disorders in the EU)*. Izdelan je bil osnutek poročila o varnosti in zdravju pri delu za ženske, pripravljena so bila tudi poročila o sektorju prevoza, ki bodo predstavljena v letu 2011. Izvajati se je začel tudi projekt, namenjen

razumevanju poklicne obremenitve zaradi bolezni in poškodb – oziroma dolgoročnih učinkov dela na zdravje.

Prve ugotovitve ***Evropske raziskave podjetij o novih in nastajajočih tveganjih*** (ESENER), enega od najpomembnejših projektov agencije, so bile objavljene junija 2010 na konferenci, ki jo je v Barceloni organiziralo špansko predsedstvo EU in je bila namenjena vmesnemu pregledu strategije Skupnosti za varnost in zdravje pri delu (2007–2012). Z raziskavo ESENER naj bi dopolnili sliko o položaju na evropskih delovnih mestih z informacijami vodilnih delavcev in delavskih zaupnikov za varnost in zdravje pri delu, kako obvladujejo tveganja v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu. Pri tem bi se posebej usmerili na psihosocialna tveganja, kot so stres v zvezi z delom, nasilje in nadlegovanje. V poročilu so objavljene prve ugotovitve, pripravljen pa je bil tudi povzetek, preveden v jezike vseh držav, zajetih v raziskavo, na spletno stran pa je bilo dodano večjezično iskalno orodje, ki omogoča uporabnikom ogled rezultatov posameznih anketnih vprašanj po državi, sektorju in velikosti podjetja: v okviru raziskave ESENER je bilo opravljenih več kot 36 000 pogovorov s poslovodji podjetij in zaposlenimi v 31 državah. Zdaj sta na vrsti črpanje iz tega bogatega vira podatkov in uporaba zbranih informacij: agencija je omogočila prosto uporabo izsledkov, da bodo raziskovalci, socialni partnerji in druge zainteresirane strani lahko nadalje proučevali pomen rezultatov glede na njihove nacionalne okoliščine.

Sklepna konferenca projekta „Nova doba varnosti in zdravja pri delu“ (*New OSH ERA*), ki je trajal štiri leta, je bila organizirana februarja 2010 v Berlinu. V štiriletnem obdobju je konzorcij analiziral položaj na področju raziskav o varnosti in zdravju pri delu v EU, opredelil raziskovalne vrzeli v zvezi z novimi in nastajajočimi tveganji za delavce EU, ki jih je treba zapolniti, in objavil usklajen razpis za raziskovalne predloge, vključno s projekti v zvezi s psihosocialnimi tveganji pri delu.

Evropski observatorij tveganj (ERO) je dokončal poročilo o ***Nasilju in nadlegovanju na delovnem mestu (Workplace Violence and Harassment)***, ki prizadene od 5 do 20 % evropskih delavcev. Poročilo je usmerjeno na ukrepe, ki jih je mogoče sprejeti, ter različna kulturna pravila in razumevanje, ki lahko vplivajo na opredelitev nasilja in nadlegovanja.

Informacije o delovnem okolju

Za **kampanjo „Zdravo delovno okolje“ za varnost pri vzdrževalnih delih** so bila pripravljena in dana na voljo za uporabo najrazličnejša gradiva, vključno z vodnikom kampanje in poročilom *Varno vzdrževanje v praksi (Safe maintenance in practice)*. V letu 2010 so bile podeljene nominacije za evropska priznanja za dobro prakso v podporo kampanji za varnost pri vzdrževalnih delih. Začelo se je tudi delo za naslednjo kampanjo „Zdravo delovno okolje“, ki bo potekala v obdobju 2012–2013 in bo spodbujala *skupna prizadevanja za preprečevanje tveganj*.

Pomembna zapuščina kampanje „Zdravo delovno okolje“ za oceno tveganj, ki je potekala v obdobju 2008–2009, je **spletno interaktivno orodje za ocenjevanje tveganj (OiRA)**, ki naj bi organizacijam po vsej Evropi olajšalo oceno tveganja, saj je brezplačno, lahko dostopno in prilagojeno njihovemu sektorju. To je prva pobuda na ravni EU, ki naj bi spodbudila zlasti mikro in mala podjetja, da izvedejo ocene tveganj, pri čemer se upoštevajo značilnosti podjetij v različnih panogah. V letu 2010 se je začela izvajati vrsta pilotnih projektov, s katerimi naj bi pokazali, kako je mogoče prilagoditi orodje OiRA za različne sektorje v različnih evropskih državah, in ki naj bi v njegov nadaljnji razvoj pomagali pritegniti najrazličnejše organizacije. Poleg EU in nacionalnih organov je posebno pomembno vključevanje socialnih partnerjev v projekt OiRA: že sama zasnova orodja namreč zahteva razvoj v sodelovanju s socialnimi partnerji v različnih sektorjih na ravni EU in na nacionalni ravni. Zaradi tega so se začele izvajati dejavnosti za spodbujanje uporabnosti in sprejemanja orodja med socialnimi partnerji.

Agencija je vse leto 2010 pripravljala pet poročil o dobri praksi na področju varnosti in zdravja pri delu v **sektorju cestnega prevoza**, ki bodo objavljena in predstavljena v letu 2011, skupaj s spletno predstavitvijo. Poročila vključujejo pregled programov in kampanj, s katerimi so poskušali doseči sektor cestnih prevozov in vplivati nanj na področju varnosti in zdravja pri delu, študije primerov o praksah preprečevanja, ki zajemajo cestni prevoz blaga in avtobusni potniški prevoz, preglede smernic dobre prakse, ki so na voljo za sektor taksijev in kurirske dejavnosti z motornim kolesom in kolesom, ter pregled nezgod v cestnem prevozu. V letu 2010 je bila objavljena tudi publikacija e-dejstva o ocenjevanju tveganj v cestnem tovornem prevozu (e-fact on risk assessment in road freight transport).

Septembra 2010 je bilo predstavljeno poročilo agencije *Ekonomske spodbude za izboljšanje varnosti in zdravja pri delu (Economic Incentives to improve Occupational Safety and Health)*, ki ponuja sodoben pogled na različne spodbude evropskih držav za učinkovito varnost in zdravje pri delu. Mednje se prištevajo nižja nezgodna zavarovanja ali nižje davčne stopnje, ugodnejši bančni pogoji, na primer nižje obrestne mere, in državne subvencije. Kot je razvidno iz poročila, so sistemi ekonomskih spodbud stroškovno učinkovita možnost za države, ki bi rade zmanjšale število nezgod in bolezni, povezanih z delom.

Spodbujanje zdravja na delovnem mestu vključuje skupna prizadevanja delodajalcev, delavcev in širše družbe za izboljšanje zdravja in dobrega počutja ljudi pri njihovem delu. Informacije v zvezi s tem, ki jih je agencija objavila v letu 2010, vključujejo informativne biltene za delodajalce in delavce. Poleg tega bodo v letu 2011 objavljena poročila o spodbujanju zdravja za mlade delavce in spodbujanju duševnega zdravja. Agencija je pripravila tudi animirane like, s katerimi želi na zabaven način seznanjati javnost z zdravjem na delovnem mestu.

Objavljena sta bila tudi poročilo in informativni bilten z naslovom ***Vključevanje varnosti in zdravja pri delu v univerzitetno izobraževanje (Mainstreaming occupational safety and health into university education)***, ki predstavljata primere vključevanja varnosti in zdravja pri delu v univerzitetne programe. Poleg tega je agencija začela zbirati primere „celostnega šolskega“ pristopa k izobraževanju o varnosti in tveganju v šoli, pri katerem se učenci v svojih lastnih šolah izobražujejo o osnovnih konceptih v zvezi s tveganjem v okviru ohranjanja varnega učnega okolja.
Agencija si je v letu 2010 še naprej prizadevala za uporabniku bolj prijazen **oddelek za zakonodajo na svoji spletni strani**. Direktive in smernice EU so razdeljene tematsko, na voljo so uvodna besedila k evropski zakonodaji in povzetki vsakega posameznega dela zakonodaje, vključno s povezavami na celotna besedila zakonodaje EU v vseh jezikih EU ter povezavami na nacionalno zakonodajo, s katero se izvajajo direktive EU.

Drugi projekti so vključevali različne študije primerov o preprečevanju kostno-mišičnih obolenj v kmetijskem sektorju, posodobitev spletne predstavitve posameznih vidikov varnosti in zdravja pri delu, ki zadevajo ženske, objavo publikacije e-dejstva o obvladovanju psihosocialnih tveganj med čistilnimi delavci (e-fact on managing psychosocial risks among cleaning workers) ter približno 300 pogosto zastavljenih vprašanj o različnih vprašanjih varnosti in zdravja pri delu z možnostjo iskanja.

KOMUNIKACIJE, KAMPANJE IN PROMOCIJA

Jukka Takala (director EU-OSHA), Napo in komisar EU Andor ob začetku kampanje

Večina dela, ki ga je agencija v letu 2010 opravila na področju komunikacije, je bila v zvezi s spodbujanjem **kampanje „Zdravo delovno okolje“ za varnost pri vzdrževalnih delih**. Udeležba v dveletni kampanji, ki se bo nadaljevala vse leto 2011, je že dosegla rekordne ravni v vseh državah članicah EU in tudi izven njih. Začela se je 28. aprila, na svetovni dan varnosti in zdravja pri delu, in je največji tovrstni dogodek na svetu.

Agencija je zagotovila podporo za dejavnosti kampanje na nacionalni ravni s Svežnjem za pomoč evropski kampanji (European Campaign Assistance Package, ECAP), ki nacionalnim informacijskim točkam zagotavlja najrazličnejša gradiva zanjo in za storitve, ki jim olajšujejo njeno oglaševanje. To vključuje organizacijo 65 partnerskih sestankov in seminarjev za zainteresirane strani, 12 tiskovnih konferenc, 11 drugih dogodkov za novinarje, 2 radijski kontaktni oddaji in sporočila za javnost, prilagojena posameznim državam. V prvem letu se je kampanji tako priključilo več kot 40 uradnih partnerjev
Agencija je za kampanjo pripravila inovativno večjezično spletno stran: http://hw.osha.europa.eu. Posebne pozornosti v okviru kampanje je bil deležen evropski teden varnosti in zdravja pri delu v oktobru, v okviru katerega je bilo organiziranih na stotine dogodkov za ozaveščanje po vsej Evropi.

Agencija je v letu 2010 po izvedenem fotografskem natečaju za leto 2009 ***Kako si predstavljate varnost in zdravje pri delu?*** svoji mreži informacijskih točk ponudila različne razstavne predmete, s katerimi lahko pripravijo lastne razstave.

Druga ***filmska nagrada Zdravo delovno okolje*** za najboljši dokumentarec na temo, povezano z delom, je bila podeljena na 53. mednarodnem festivalu dokumentarnega in animiranega filma v Leipzigu. Dobil jo je film ***All That Glitters***, ki ga je režiral Tomáš Kudrna.

Agencija je v letu 2010 pripravila 11 sporočil za javnost ter veliko člankov na temo varnosti in zdravja pri delu. Spremljanje medijev je pokazalo, da je bila agencija omenjena v več kot 1500 časopisnih izrezkih. Izdelana so bila tri video sporočila z Jukko Takalo, in sicer za podporo vzdrževanja in ocene tveganja v okviru kampanje „Zdravo delovno okolje“ oziroma ob svetovnem dnevu varnosti in zdravja pri delu.

Med pomembnejše **dogodke** v letu 2010 se štejejo konferenca Euromaintenance v Veroni, posvečena vzdrževanju, sejem Interprotect Fair na Češkem, dogodek v Brugesu, ki ga je organizirala Zveza evropskih ergonomskih podjetij (FEES), knjižni sejem v Frankfurtu in razstava Expoprotection v Parizu. Poleg tega so zaposleni v agenciji nastopili kot govorniki na skoraj 200 konferencah, organiziranih v Evropi in zunaj nje.
Vrhunca sodelovanja s **predsedstvoma EU** sta bila objava rezultatov ankete ESENER med španskim predsedovanjem ob vmesnem pregledu strategije Skupnosti za varnost in zdravje pri delu (2007–2012) ter konferenca „Vzdrževanje: opravite varno“ (Maintenance: Do It Safely), ki je potekala v Bruslju med belgijskim predsedovanjem in sta se je udeležila komisar László Andor ter namestnica predsednika belgijske vlade Joëlle Milquet.
Agencija je vključena v združenje, ki je ustvarilo priljubljen animiran lik Napa. Začel se je pripravljati pilotni projekt za oblikovanje izobraževalnega gradiva ***Napov nabor orodij za učitelje***, ki vključuje učne priprave za uporabo v šolah po vsej Evropi. DVD in posnetek ***Napo v varnem vzdrževanju*** tudi podpirata kampanjo „Zdravo delovno okolje“, v **Napovi zbirki** pa je zbranih vseh 12 Napovih filmov, posnetih med letoma 1997 in 2010.

V okviru novega komunikacijskega partnerstva med agencijo in mrežo **EEN** (Enterprise Europe Network) je v letu 2010 potekala vrsta pilotnih projektov, v okviru katerih so bile publikacije agencije razdeljene partnerjem mreže EEN. Mreža EEN ima več kot 570 partnerjev v 45 državah in je od leta 2007 s svojimi storitvami pomagala že trem milijonom malih in srednje velikih podjetij.

Med novostmi na spletu je nekaj novih tematskih oddelkov, posodobitev oddelka Evropskega observatorija tveganj in nov oddelek za mrežo informacijskih točk. Da bi prilagodili orodje OiRA za potrebe agencije, je bila oblikovana in pripravljena preskusna spletna stran OiRA, kar omogoča skupnosti razvijalcev, da prilagodijo orodje OiRA svojim potrebam. Kot kaže izvedena ocena, je agencija uspešno prenovila in izboljšala svoje spletišče, namenjeno kampanjam. Za večjo opaznost informacij je ustvarila račun tudi na Twitter-ju.

Agencija nadaljuje z izvajanjem načrta objav, s katerimi poskuša najrazličnejšim naslovnikom po vsej Evropi posredovati poglobljene in tematske informacije s področja varnosti in zdravja pri delu. Med letom je bilo objavljenih devet novih poročil agencije in pregledov literature, skupaj z enajstimi informativnimi bilteni in promocijskim gradivom za kampanjo za varnost pri vzdrževalnih delih.

RAZVOJ MREŽE

Poglavitna dejavnost v letu 2010 je bila **usklajevanje 29 agencij EU**. Agencija si je prizadevala zastopati različne regulativne agencije EU in jih v obdobju, ko poteka razprava o prihodnjem položaju agencij med evropskimi institucijami, zastopa v razpravah s Parlamentom, Svetom in Komisijo.

Glavna mreža agencije za varnost in zdravje, ki jo sestavljajo nacionalne **informacijske točke**, se je okrepila aprila 2010, ko so se v dejavnosti agencije EU-OSHA polno vključile države EGP in Efte Norveška, Islandija in Lihtenštajn. Švica je udeležena v številnih dejavnostih agencije, a ostaja zunaj področja uporabe Sporazuma EGP. Poleg tega si je agencija še naprej prizadevala za krepitev in razvoj omrežij informacijskih točk in nacionalnih omrežij v državah kandidatkah in potencialnih kandidatkah.

Urad za zvezo v Bruslju je še naprej glavna vez med agencijo ter njenimi osrednjimi institucionalnimi, političnimi in socialnimi partnerji na ravni EU. V tem okviru obravnava nenehne poizvedbe in vse več prošenj za informacije in udeležbo, ki jih nanj naslavljajo te institucije, javnost in novinarji.

Agencija je nadaljevala prizadevanja za okrepitev sodelovanja z **mednarodnimi partnerji,** kot sta Mednarodna organizacija dela (MOD) in Svetovna zdravstvena organizacija (SZO).

PREDVIDEVANJA ZA LETO 2011

V **Evropskem observatoriju tveganj** bo izvedena dodatna sekundarna analiza rezultatov ankete ESENER. Skušali bodo ugotoviti, kako rezultati ustrezajo nacionalnim regulativnim sistemom in različnim sistemom odnosov med delavci in delodajalci, ter tako analizirati razmerje med velikimi sistemi in politikami ter obvladovanjem tveganj na ravni posameznih podjetij. Obsežen projekt Foresight o nastajajočih tveganjih v „zelenih“ poklicih bo prešel na stopnjo opredeljevanja novih tehnologij, ki lahko – pozitivno ali negativno – vplivajo na varnost in zdravje delavcev. Pripravljeni bodo tudi prispevki o ključnih temah, povezanih z delovnim programom agencije, namenjeni za OSHwiki, ki naj bi bil pripravljen za uporabo, ko bo na njem dovolj vsebin, kar bo k sodelovanju spodbudilo še druge uporabnike.

Na področju **informacij o delovnem okolju** bo v letu 2011 na nacionalni ravni predstavljeno orodje OiRA, pri čemer bodo ključne zainteresirane strani zaprosile za politično podporo. Izvajajo se že pilotni projekti, v okviru katerih se razvijajo orodja, prilagojena posameznim sektorjem. Orodje OiRA bo uradno uvedeno na svetovnem kongresu varnosti in zdravja pri delu v Istanbulu. Pripravljena bodo poročila in informativni bilteni za drugo leto kampanje za varnost pri vzdrževalnih delih. Vanje bosta zajeti tudi temi kmetijstva in legionele. Pripravljeno bo tudi gradivo za kampanjo o preprečevanju tveganj, ki bo potekala v letih 2012–2013. Medtem pa bo spodbujanje zdravja na delovnem mestu prineslo nova poročila ter informativne biltene o spodbujanju zdravja mladih delavcev in spodbujanju duševnega zdravja.

Na področju **komunikacij, kampanj in promocije** bodo 28. aprila 2011 (svetovni dan varnosti in zdravja pri delu) v Budimpešti podeljena evropska priznanja za dobro prakso, s katerimi se osmim evropskim podjetjem izreka pohvala za izjemen prispevek k varnosti pri vzdrževalnih delih. Novembra bo v Bilbau sklepni dogodek kampanje za varno vzdrževanje. Gradivo, ki se pripravlja za kampanjo v obdobju 2012–2013, vključuje interaktivna orodja za informacijske točke in partnerje kampanje, ki jim bodo pomagala pri vodenju dogodkov v okviru kampanje, nabor orodij kampanje, ki bo pomagal opremiti strokovnjake s področja vodenja kampanj ali področij, ki niso povezana s komuniciranjem, z ustreznimi veščinami in orodji za stroškovno učinkovito vodenje dogodkov, namenjenih seznanjanju z varnim vzdrževanjem. Pripravljen bo nov DVD z Napom o prevozu na delovnem mestu in posnetek za ozaveščanje o nevarnostih tobačnega dima na delovnem mestu. Izobraževalna gradiva za učitelje bodo preskušena v štirih državah članicah EU. V drugi polovici leta 2011 pa bo pripravljen tudi načrt razširjanja in dodatne učne priprave. Dejavnosti ozaveščanja bodo vključevale promocijo filmske nagrade za zdravo delovno okolje na mednarodnem festivalu v Leipzigu in evropski fotografski natečaj, namenjen preprečevanju tveganj.

Kar zadeva **razvoj mreže**, bo leto 2011 prvo leto polne udeležbe držav EGP v delu agencije. Ta se bo intenzivno vključila v načrtovanje in pripravo 19. svetovnega kongresa o varnosti in zdravju pri delu, ki bo potekal v Istanbulu. Svojo mednarodno mrežo agencija še naprej krepi tako, da je v stalnih stikih z institucijami v Združenih državah Amerike, načrti za okrepitev stikov še s Kitajsko, Indijo in Mednarodnim odborom za delovno življenje pa se v skladu s predlogom krovnega generalnega direktorata pri Evropski komisiji še proučujejo. Za konec pa naj omenimo še, da bo v letu 2011 direktor Jukka Takala predal dolžnosti svojemu nasledniku.

Prevod opravil Prevajalski center (CdT, Luksemburg), na podlagi izvirnega angleškega besedila.